

er umyndig, og at vi, naar vi borttage Statens Tvang i en vis Retning, da ikke kunne skikke os den rette Brug, medmindre vi tvinge Folket ind en modsat Retning. Det er altsaa den Tankegang, som gjorde sig gjældende navnlig i det forrige Aarhundrede, at Alt skulde gjøres for Folket men Ingenting ved Folket. Jeg vilde nu gjerne være med til at gjøre Alt for Folket, men jeg vil ogsaa have, at det skal gjøres ved Folket. Lad os tage Statens Tvang bort, og lad os da haabe, at efterhaanden vil det, som vi anse for det Sande og Rette, trække ind i Folket, saa at det af sig selv gjør det Rette; men lad os ikke her tage Bestemmelse om, hvad der er sygeligt, og hvad der ikke er sygeligt, hvad der er Vane og Uffik, og saa fremdeles, ligesom vi ikke i andre Tilfælde give os af med Sligt. Lad os heller ikke gjøre det i dette Tilfælde, og vi behøve det saameget mindre som det her er i Strid med Folks egen Pengefordel. Det anser man dog ellers for et ganske godt Middel til at lære Folk Selvstændighed, naar det koster Penge at være det Modsatte. Vi kunne være visse paa, at, er der saa stor en Uvillie mod disse Ting, som der er blevet sagt, vil dem ogsaa gjøre sig gjældende; og jeg gad dog nok se, om et Mindretal i et Sogn skulde af Hengivenhed for Præsten vedblive med Noget, som den langt overveiende Del har imod. I den Henseende vil Følelsen overfor Flertallet være ligesaa stærk som den overfor Præsten. Dertil kommer jo, at dette Forslag ikke skal træde i Kraft overfor de Præster, der nu ere i Embede, men først naar der har været Tjenesteleddighed. Naar den indtræder, altsaa inden man veed, hvem der skal være Præst, inden der er kommet nogetsomhelst Forhold til den nye Præst, staar det jo Menighederne, efterat vi have fritaget dem for enhver som helst Tvang, frit for at samle sig og blive enige om, at de i Fremtiden ikke ville deltage i Offer eller Gaver for de kirkelige Handlinger, saaledes som det før har fundet Sted. Det er at fritage sig selv for saadanne Forpligtelser paa den letteste og nemmeste Maade, de staa da ikke i noget Forhold til nogen som helst Mand, og det vil da let kunne ske, hvis der virkelig er en saadan almindelig Uvillie der-

imod, som det er blevet sagt. Hvorfor skulle vi dog gaa hen og øve en saadan Tvang mod Folket? Man har sagt, fordi vi skulde lægge det klart for Dagen, at vi her have fastslaaet Lønnen for Præsterne, og at det ikke behøves at give dem Mere, men dette ligger jo allerede klart for Dagen, idet vi sige: Nu for Fremtiden er det frit, nu kunne I gjøre, hvad I ville. Vi sige jo dermed, at, dersom I tage Alt bort fra Præsterne, hvad I hidtil have givet dem, saa have de dog en tilstræffelig Løn, og derfor behøve vi virkelig ikke at berøve Folk Friheden. Dernæst er det sagt, at, hvis vi ikke gjorde det, vilde vi faae at se, at den nu afflasede Tvang blev indført paany igjen, men det kunde jo ligesaa godt ske, naar man sætter Forbudet, som naar vi blot hæve Tvangen. Sætte vi Forbud, kan man ligesaa vel igjen indføre Tvang til den modsatte Side, ja endog lettere; det er at blive i samme Tankegang, paa den ene Side at være Formynder i een Retning og paa den anden være Formynder i en anden Retning; men har man derimod først erkjendt, at Folket skal være selvstændigt og frit, er det vanskeligt at komme bort deraf. Det kunne vi imidlertid ikke være Herre over, det maa bero paa de fremtidige Rigsdage og Regjeringer, men de fremtidige Rigsdage ville atter bero paa Folket og Vælgerne, og naar det danske Folk vil indføre Tvangen igjen, kunne vi ikke nu forhindre det. — Der er henvist til Tavleombæringen i Kjøbenhavn, men hvad have vi med den at gjøre her? Budet om Tavleombæringen paa Landet er hævet, og derfor saldt den bort; her i Kjøbenhavn bestaar den derimod endnu ifølge et bestemt Bud. Naar vi nu tage den Tvang bort, som der er til Offer osv., maa man netop deraf slutte, at dette ogsaa vil falde bort; men i sig selv har det ikke det Mindste med denne Sag at gjøre. Jeg kan ikke være med til i dette Forhold at indføre en Umyndighedstilstand for den Befolkning, som jeg ved saamange andre Leiligheder kæmper for at gjøre fuldmyndig og i en ganske anden Grad ønsket betragtet som fuldmyndig end den, hvori Forslagsstillernes og mine fælles Modstandere ellers saa ofte vil det.